

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ES SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyed-
évre 1 frt. Papok-, tanítók- és községi előjárónak egész évre
3 frt., a tanító-egylet tagjainak, községi és körjegyzőknek 2 frt.
50 kr. — Egy példány ára 8 kr.
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos
B E T E G H P Á L.

Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 2 kr., azonfelül 1 kr.
magánhirdetések □ cm.-ként 3 kr., többszöri közlésnél 3 kr-ért
közöltetnek. — Bélyegdíj külön 30 kr. — Nyílt-tér sora 50 kr.
Hirdetés és nyílt-tér díja előre fizetendő.

Hirdetéseket e lap részére elfogad minden hirdetési iroda

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: B E T E G H P Á L könyvnyomdája és könyvkötészete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
Kéziratok nem adtnak vissza.

Székely-Udvarhely város a jelen- és a jövőben.

— Nyílt levél a város elöljáróságához és a városatyákhoz. —
Irtá: Truncus.

II.

Hogy mondotta csak tisztelt polgármester ur a beiktató pohárköszöntőjében? »Görbe utca, üres kassza, tarolt erdő, nagy adó.« Görbe utcát a mult alkalommal láttunk eleget, lássuk hát a kasszát is. Ez kívülről csak olyan, mint más városnál; hogy belül is olyan legyen, alig hiszem. A pénztárnok ur gondos ember, gyorsan zár, hogy az a komor sötétség nehogy elillanjon és e miatt betekintésre módunk nincs, de hogy a széna nincs rendben, könnyű kitalálni, nem kell ahhoz nagy mesterség. Látták városatyáink a számadásban, hogy deficizzel kell küzdeni; látták azt, hogy a költségvetés fumigálása miatt ezerek a hiánylatok; látták, hogy a fizetések eszközölhetése végett nagy kamatu váltó-adósságot kellett csinálni; látják, hogy a város emberemlékezet óta egy ponton áll és nem halad, hogy pénzhány uralkodik; látják, hogy nincs jövedelmet adó forrás.

Engedjék megmutatnom az okokat és ha ma nem, jövő alkalommal a gyógyszer is.

Tudomásom szerint — a Virág-estetet kivéve — sikkasztás nem fordult elő; itt sem károsodott a város. Mi lehet hát az oka, hogy a terjedelmes vagyon dacára a hiányok, mint a láva, gyarapodtak?

A rendszertelen gazdálkodás, a felületes felügyelet, a laza ellenőrzés!... Nem törődött senki, hogy a város alapvagyonra gyümölcsöz-
zik-e; nem gondolt senki azzal, hogy jövedelmet teremtsen; sőt ha valaki ilyen eszmével állott elő, az mint a sógor-koma-rendszernek alapos ellensége, irgalom nélkül kiakolbolították. Maguk a tisztviselők nem nyultak a város vagyonához, de másnak Csáki-szalmája volt. Nem volt erélyes kéz, a mely tegyen, alkosson és esetleg az irányt tévesztett kezekre reá koppintson.

Nem régen történt uraim, mindnyájan jól emlékezünk több esetre. Az ilyeneket egyesek nem szívesen hallgatják, de engedjék meg, hogy okulás szempontjából egy néhányat felelevenítek. Emlékeznek ugy-e, hogy a 80-as évek elején a zeniten lévő U. G. volt képviselőtestületi tag nagy befolyásánál és hatalmas tekintélyénél fogva a hadügy és egyéb minisztereknél kieszközölte a »normal kaszármát«; kieszközölte az akkori nehéz pénzügyviszonyok között a szükséges 105 ezer forintot csekély 5 százalékkért. Önök — a vezetőik hibás és rozszakartu információi alapján — elvetették a tervet: a megszerzett kölcsönt; levéltárba tették a Vánki mérnök által készített 1200 frtos tervezetet s nyugodtan napirendre tértek. Azonban nem térhet ezen tény fölött napirendre a jövő ültőszéke.

Tudják önök mit veszített a város?... Elmondom. Hogy igaz: bizonyosságom a megnyugtatólag indokolt, önök által leszavazott javaslat.

A »normal kaszármát« 105 ezer forint építési költsége a már eltelt 15 év alatt kamatos kamatlájjal megtérült volna és a. évi nagy jövedelem mellett lenne ez idő szerint 30 ezer forint megtakarított tőkének. Ez egyszer szemmel látható veszteség. Számítsák hozzá, hogy mi veszteség érte Székely-Udvarhely város polgárait és a vidék gazdaközönségét, hogy oly könnyűvérték elutasítottak 128 tisztet, 1200 tényleges állományu legénységet és évente 3-4 ezerre menő tartalékos katonát? Minő fogyasztó közönség! de milyen hibás vezetői?...

Itt féltették bizonyosan a befolyást és meglehet még az... De mit féltettek Hönig Elek uramtól, a ki nem karddal, nem ékesszólással, hanem készpénzzel jött?...

Ez a Hönig uram 1883-ban kibérelte a szesz italokévi 8500 frtért. Még most is előttem vannak egy néhányan önök közül, hogy milyen dühösen neki mentek szegénynek. A szó szoros értelmében hajszálon mult, hogy az ablakon nem távozott összes hozzátartozóival.

Hönig pontosan fizetett, de mert közöttünk senkinek sem kereszttelt egy év leforgása alatt el kellett hagyjon bennünket. Kiadtuk a szesz italokat B. et comp-nak évi 4500 frtért. Azután még kevesebbet, de legalább olyan-nak, a ki közöttünk való. Az talán említésre sem való, hogy az évi csekély jövedelem miatt a csakhamar bekövetkező regálékártalanítás alkalmával a Hönig megmaradása esetén félmillió tőkét kaptunk volna, míg így nagy protekció folytán jutott 150.000 frt; hasonló összeg Székely-Keresztur, Zetelaka, Oroszhegy községekkel.

A regálékötvények után ez idő szerint évenként beveszünk 6750 frtot, míg ha komám uraim okvetetlenkedését figyelmen kívül hagyjuk, most évi jövedelmünk e czimen a 20.000 frtot meghaladná. Ehhez nem kell kommentár.

Vegyük elő uraim a malom-ügyet. Itt — sajnos — csak emlékezet után beszélhetünk, mert — hiteles egyén szava után mondván — az összes tervek és iratok eltűntek. Eltűntek, hogy soha fel ne támadjanak; eltűntek, hogy a megkezdett munka teljes befejezést ne nyerjen és pár szomszéd — malomtulajdonos — egy hatalmas vetélytárustól megmeneküljön.

A malom szép jövedelmet adott. Tudok olyan évet, hogy mikor házilag kezelték 2200 frtot és 700 véka gabonát adott; de a mikor haszonbérbe adták és a haszonbért mesterségesen leverték, akkor is 1200 frton felül volt a jövedelem. Ezelőtt 8-10 évvel Mordán és Sorbán helyre állították. Ha jól tudom 1300 frtért. Az átvétel napja után csak hamar az árvíz — csekély mértékben — megrongálta. A tisztelt elöljáróság nem javított, hanem tervelt és tervelt addig, a míg teljesen ruinált és míg a terv maga is a malom után ment. A bizonyos évi jövedelmet az ajtón kirúgták, a tőkét veszni engedték.

Szabad-e, tisztelt uraim, a csereerdő eladását feleleveníteni? A csereerdő 256 hold területével alig egy felóra távolságra fekszik a várostól. Hatalmas, százados cseretűk voltak benne. Eladták 1890-ben Nagy Károly vállalkozónak

TÁRCZA.

Lakzi.

(A „Székely-Udvarhely” eredeti tárczája.)

— Ugy sűrűgtek, úgy kutyfoltok,
Hogy még egy kukkot se szóltok.
Mi lesz? szóljatok izibe,
Borena, Kata és Gizike!

— Jaj, hagyjon most nekünk békét!
Sohasem érjük már végét,
Ha mindegyre diskurálunk,
Pedig ebédet csinálunk:
Lész bárányhus tárkonylével,
Káposzta is töltelekkel.
Szolgálhatunk még egy mással,
Fájin licskos káposztával.
Székelyturós jó puliszka,
Flekkennel káposztacizika.
Fatányéros pompás, zaftos,
Palacsinta ordás-kapros.
Borsos tokány pityókával,
Kürtös kajács mandolával.
Egyéb jó falat is lesz még —
Édes anyánk lesz a vendég.
Sokszor főzött ő már nekünk,
Most magunkért hát kiteszünk.
A püspök is megeheti —
Ugy-e mama, meg nem veti?!

Fülei Sz. Lajos.

A nők hivatása.

A házasság a földi boldogság céljából köttetik és vajjon a földi életnek adhat-e egy böles valódi boldogságot? Akar-e valaki hatalmas, gazdag, irigyelt, szóval bámult egyén lenni, azt mondja a példabeszéd, hogy egy jó nő a legrosszabb férfit is megjavíthatja. És ez igaz is! mert a nő arra van hivatva, hogy boldogítsa; s azért nevezik őket az emberiség védegyalainak. Már pedig akkor első sorban férjének kell, hogy őrző és boldogító anyyala legyen. S hány eset van, hogy anygal helyett valóságos — ördög lesz a férjnek; pedig ha jól tudnak fogni kötelességük érzetét, a mi a házasságnál a fő, akkor saját boldogságuk árán is megszereznek a családi élet boldogságát.

Tőlünk nőktől függ, hogy egy egész életre nyugodt, csendes házi tűzhelyet alkossunk magunknak; nem muló szenvedélyes szerelemmel, de őszinte, odaadó, önmagunkat is feláldozni képes szeretettel. S azt a szent érzést, a mely bennünket hozzá fűzött, ne hagyjuk elaludni; de minden erőnkkel odahassunk, hogy az még fokozódjék. Ha czélul tűzzük ki magunknak a boldogítást, feláldozóknak kell lennünk mindenben, nem pedig követelőknak. Oh ha így gondolkoznék minden nő, akkor édes jutalomul nyernék azt, a mit csak az az öntudat nyújthat, hogy hivatásunkat hiven és lelkiismeretesen betöltöttük; s magunknak is megszereztük azt az édes családi boldogságot, mely a kötelesség érzetén alapszik.

Akkor nem kellene félnünk, hogy férjünk saját házában nem találja fel otthonát — s házon kívül keres szórakozást, hogy elfelejtse az otthoni poklot.

Egy nőnek oda kell hatni, hogy nélkülözhetetlen legyen férjének s ha összehasonlítást tesz más nővel, mindig az ő előnyére történjék. Tartsa meg házassága után is leánykori csinoságát; gyermekeit apolja és jó magaviseletre oktassa, férjét pedig szeretnie kötelessége.

Mit gondoljon ő még vele is, elég az, ha kimennek sétálni, akkor felöltözködjék »másnak«, a férjnek fölösleges.

Csak hogy a férj megfordul ám máshol is, s ha ott az ellenkezőjét látja az ő otthonának, összehasonlítja a

csinos menyecskét az ő nem csinos feleségével; otthon elmondja, hogy bizony csak rend van annál a X-nél, meg csinos asszony az még mindig.

Ennél azután nem kell egyéb; kitör a vihar az egész erejével, a szegény X-né rá lesz szorva irgalmatlanul minden titulus, hogy milyen kokett, haszontalan asszony, még az ő férjét is elcsábítja; pedig dehogyan akar az valakit elcsábítani, de kevésbé az ő férjét: az csak a maga férjének akar tetszeni még mindig — úgy, mint régen. De ne csak külsőleg kívánjuk meghódítani férjeinket, hanem lelkileg is! Megtörténik igen sokszor, hogy a férj az anyagi gondok miatt rosszkedvűen tér haza; nem bánt senkit, csak szomorú, ilyenkor nem hizeleg, nem tud; ez nem a szeretet hiánya, hisz épen akkor érzi szükségét egy szerető léleknek, a ki megosztja vele bánatát.

Ha ilyenkor a szerető nő részvétellel közeledik felé, kis kezével igyekszik elsimitani homlokáról a redőket s egy édes csókkal zárja le panaszos ajakát, vigasztal, biztat a jövővel, mindezt tenni szent kötelessége. Van-e a világon olyan férj, a ki nem lenne ilyenkor halás? S nem lenne az az öntudat édes jutalom, hogy hivatásunkat betöltöttük; mert vigasztaló anyyalai lettünk annak, a kinek az oltár előtt azt esküvénk, hogy nem hagyjuk el őt semmiféle »szükségében«.

De a helyett hogy tennénk, azt kívánjuk, hogy még mindig szeszélyeinknek hódoljanak s a rossz kedvet ne hozzák haza. El kezdünk zsimbelni, míg a férj meg-unja a meg nem érdemelt leczkéztetést — s elmegy. Ha hazajön, újra kezdődik ez a — boldogság.

S ez így tart mindaddig, míg végre azt veszi észre a szegény férj, hogy jobb is lenne, ha soha haza nem kellene menni ahoz az örökösön szurkálódó asszonyhoz. A nő pedig addig oda haza sirdogál, nem a fájdalom, hanem csak hiúságból, és ha valakivel találkozik, bizonynyal lpansszolja, hogy neki milyen rossz férje van s ő a legszerencsétlenebb asszony a világon. Pedig ha jól meggondolva ő is azt mondáná, a mit én, hogy minden nő maga oka boldogtalanságának; mert ha teljes boldogságot nem is, de egy nyugodt házi életet minden nő teremthet magának — ha ő akar!

csékely 57 ezer forintért. Nem volt okos csékelyed, de spongiat reá... Hanem a szerződés realizálása valóságos botrány. Kikötik szerződésben a négy egyenlő fizetést és használatot s mégis belebocsátják a vállalkozót az egész erdőbe. A vállalkozó az első részlet lefizetése után az erdőt nagyrésztben kihasználja, a dus hasznot leszedi és fizetésképtelenséget jelent. Mi aztán fűhöz-fához szaladva, meg fogjuk Königes brassói cézget, ki 7000 frt árendéért mellett vállalkozik. Említem-e uraim, hogy az erdőt öt forintos napidíj mellett, féleven keresztül olyan egyénnel becsülték, ki városi díjnoki 24 frtos állását abbérletbe adta 12 frtért.

Ezek a nagyobb szarvas hibák. Említem-e, hogy Hodgya községből megvettek egy olyan bikát, a mely vételárral és perrel 1100 frtba került és használat nélkül 95 frtért kellett eladni. Vessünk fátyolt a Vargapatakra, az elfoglalt közutakra és helyekre. Feledjük el, hogy a költségvetést meghaladó kiadások fedezésére 1892-ben kivett 98 százalékos pótdoból 1500 frt a mulasztások folytán felhajthatlan. Tekintsünk el attól, hogy a költségvetésekben feltüntetett pótdók soha fel nem hajtatnak, hanem abból a mindig nyírbált és soha nem erősített közpénztárból voltak helyreítve. Már a nagyobb tételek reá mutatnak mult gazdálkodásainkra; reá mutatnak, miképen ásták meg sirtját a jövőnek és mint lettek a jövedelmi források mintegy szándékosan mellőzve.

Lehetséges-e haladni? Isten csodája, hogy a csődöt elkerültük s dobra nem került székely anyavárosunk!...

TANÜGY.

Reformszmék elemi és ismétlő iskoláink fejlesztéséhez.

(Különös tekintettel Udvarhelyvármegye lakóinak népeleti viszonyaira.) (Folytatás.)

Irtá: Krlza Sándor, h.-almási áll. isk. ig.-tanító.

Ezek után szólhatok és szólanom kell népiskoláink harmadik lényeges hiányáról. Ugyanis fennebb azt állítottam, hogy oktatási szervezetben is hiányos elemi népiskolánk és javításra vár önmagában, befelé! Hadd világítsam meg ez állításon egy kérdés felvetésével s az arra adandó felelettel.

Kérdem a fennebb előadottak után: Elkészítheti-e jelen szervezetben nevelés-oktatási irányzatában elemi népiskolánk a növendékeket a sikernek csak némi, biztató reményeivel a fenn körülírt ismétlő iskolák és tanulmányhelyek valamelyikére? Határozott feleletem van e kérdésre, állítom: nem! Nem, mert hiányzik az összekötő kapocs a két iskola között. Hiányzik az, a mi kifejezhető a gyermek testi erejét (fizikumát), lelki készségét, munkaszeretét, egyéni képességeit összehangatosan előkészíthetné azokra az ismétlő iskolákra. Hiányzik még az, a mi a jövőre kor elemi iskolájának, a jövő nevelés-oktatásnak sava-borsa lenné.

Mi legyen már ez? Nem épen új dolog, megtalálták már ezt a gondolkodó paedagógok. Megtalálták a »Slójd«-féle (kézügyesítő) oktatásban. Ez a kézügyesítő (slójd) oktatás az a hiányzó valami, melyet oly sok ideig kerestek a régi s megtaláltak a legújabb kor paedagógusai. Hogy megtalálták, látván, tapasztálták és tapasztalataik nyomán oly értelmű véleményt nyilvánítottak, hogy a slójd útján lehet csakis egy reformálni népiskolai nevelésünket, hogy valósággal a gyakorlati (realis) életre nevelhesse a népiskola a növendéket. Kézimunka, hasznos és tiszta kézimunka fából, a leg egyszerűbb kézi szerszámokkal teljesíthető kézi munka a gyermek kezének ügyesítésére, lelkének építésére! ez a slójd jelszava, sarkitétele. Im, ebben foglaltatik a slójd paedagógiai értéke is, a miért sürgetem ezt népiskolai nevelés-oktatási irányzatunknak reformálására. Sürgetem, mert slójdoktatás nélkül nem tudok, nem lehet helyes és céltudatos alapra fektetett akármilyen ismétlő iskolát avagy tanulmányhelyt elképzelni.

Ennek előrebocsátása után fő-fő, elengedhetlen követelménynek tekintem azt, hogy szervezettség mindenekelőtt népiskoláinkban a slójd s csak ennek általánossá tétele után következzenek azoknak a különféle foglalkozást, kereset kultiváló mezőgazdasági és háziipari ismétlő iskoláknak, tanulmányhelyeknek szervezése, beállítás, melyeket már fennebb láttunk.

A slójd kiváló fontossága, biztató jövője érdekében nem mellőzhetem, hogy ha csak röviden is, ne vázoljam ezen oktatás szervezésére vonatkozó nézetaim. Im, álljon itt csak ennyi:

Első és nagyon lényeges kívánalomnak tartom, hogy minden elemi iskolával kapcsolatosan a slójd-oktatáshoz külön képesített tanérek számára külön állások — nevezőnk talán munkamesteri állásnak — rendszeresítésének. Lennének példának okáért 4—5 egymáshoz közel fekvő kis falu iskolái egy csoportosítva, hogy az illető munkamester minden az ő csoportosított iskoláiban hetenként egy-egy fél napon megjelenhessen a slójd oktatására. Itt az érdekelt iskola vagy osztály tanítójának jelenléte és fegyelmézése mellett mutogatná a munkamester a növendékeknek a munka technikai kivitelét, végrehajtását; ámde az oktatás eszmei (paedagógiai) részét az illető iskola vagy osztály tanítójának belátása, felelőssége intézné. A népesebb, talán a 200 létszámot meghaladó népiskoláknál már egy munkamesteri állásnak elég teendője lenne.

Ilyenképen az a munkamester az illető iskola vezető- vagy igazgató-tanító hatásköre alá lenne rendelve. Erre preczedensül felhozhatom az óvodákban, gyermeknevelésházákban az állandó nőcsoled

alkalmazását az óvónő vagy vezetőnél mellett. Am ezért érte, sőt szükséges, hogy legyen a tanítónak még a slójd-oktatásban is bizonyos szakképzettsége. Legyen ám az illető iskola tanítója első sorban felelős ezen oktatás sikeréért, de ne ő, hanem más egyén, más álláson legyen a slójd munkamestere. Legyen legalább ez egy kötelesség, ez egy feladat, lévén a néptanítónak is egy segédje, ugyanis elég feladatban kell másoknak segítségére állania.

Ezek fejtegetése után már rá mutathatók, itt van a realis célpont kitűzve. Ez a célpont: az utilitárizmusnak, mint gyakorlati nevelési irányzatnak szolgálatába állított népiskola; népiskola, mint minden irányban kifejlődött népoktatási intézmény. Ilyen népiskola lehet — meggyőződésem szerint — a jövő kornak valódi céltudatos, a népi követelményeknek, az általános emberi előhaladásnak megfelelő intézménye. (Vége kőv.)

Meghívó. Az Udvarhelymegyei Tanító-Egyület Udvarhely-járású főköre folyó évi november 10-én délelőtt 9 órakor Szent László községben rendes gyűlést tart a már ismert tárgyszerűsége szerint. E gyűlésre a kör tagjait és a tanügybarátokat tisztelettel meghívom. Miklósfalva, 1898. okt. 25. Sándor Lajos, főköri elnök.

Irodalom.

Örök naptár. Sok kísérletezés után végre egy igazán praktikus Örök Naptárt sikerült szerkesztenie Bacso Ferencz fővárosi állami tisztviselőnek. Eltérőleg az eddigi komplikált szerkezetű és használhatatlan Örök Naptáraktól, ennek szerkezete éppen olyan, mint egy közönséges naptáré, tehát mindenki által, minden esztendőre közönséges naptárként használható. A ki egyszer megveszi e könyvet, örökre el látja magát naptárral, de kezében birja egyidejűleg az összes elmúlt évek teljes, tökéletes közönséges naptárát is. Megfigyelhetjük ezekből naptárrendszerünk különféle váltakozásait, a mi bizonyára mindenkire nézve fölötté érdekes és tanulságos dolog; a mikor tetszik, rányitathatunk egyszerre születési évünknek, vagy más emlékezetes évek naptárára s érdeklődéssel szemlélhetjük, hogyan estek azou évben a hétköznapok és az ünnepek; feltárja e mű elöttünk a mult és jövőre képét s így a legkényelmesebben tehetünk belőle pontos naptári megjelöléseket ugy a multa, mint a jövőre nézve, a mi különösen hivatalokban és irodákban rendkívül becsessé teszi ezt a naptárt. Külső alakja is méltó lesz belső tartalmához, a meny nyíben díszes kiállításban, pompás színnyomatu czimképpel jelenik meg a könyvpiaczon. Ára mindennek dacára csak 1 frt s a kik közvetlenül a szerzőnél rendelik meg a pénz előleges beküldése mellett, mindazok bérmentes ajánlott postai küldéssel kaphatják kézhez azonnal a megrendelés beérkezése után. A szerző czime: Bacso Ferencz, állami tisztviselő, Budapest, VIII. ker. József-utca 54. sz.

KÜLÖNFÉLÉK.

Halottak napja.

Komor, mogorva szürkesség uralkodik az egész világon. Kihalt a vidámság mindenütt. Még a beszéd is halk, vonatott. Zene nem szól, mulatóhelyek zárva, a világ gýaszt ólt, halottak napja van ma. Mintha minden azt susogná:

Memento mori...

Ünnep van, halottak ünnepe. Az esztendőnek mindenik napja a miénk, ez egy a holtaké. Mindenki siet leróni a kegyelet adóját, a szegény szegényesen, a gazdag gazdagon.

De hát mit adhatunk mi az elköltözötteknek? Mit adjunk a sir lakójának, a kiért éltünkét áldoztuk volna szívesen, de nem volt megváltás; a halál nem engedett, elrabolta szívünk legdrágább kincsét, elvitte el, sötét országába.

Mit adjunk nekik?... Könyvet és virágot!... S hiába sirunk, epedünk. A sir lakója föl nem ébred, hiába hívjuk, nem szól, nem felel...

Halettak napja! Szomorú, fájdó ünnep, itt vagy megint. A csöndes temetők megnépesülnek, virággal telt a levegő. Árvák, özvegyek, apák, anyák bánata, búja felsír, felzokog. S az őszi szél választékép átsuhan, megrezenti a lombja vesztett fákat; busan, szomoruan susogja: Memento mori.

Este kigyul a sirhalmokon ezer meg ezer méces sirlámpa, fákllya oly busan lobog, oly szomoruan tárja elének a temető hivatogató csöndjét. A holtak hívják, az élők nem engednek.

Kicsiny kis sirhalmot fehér sirkövel szőlők, testvérek vesznek körül. Virágot hintenek a kis halomra, egyszerű fehér virágot. Halkan imádkozva, szeretettel szólnak hozzá ahhoz, a ki már nincs, a kinek már nem faj semmi... Isten, mindnyájuk édes atyja, adj vigasztalást az élőknek.

Talpig gýaszba öltözött nő után inas viszi a díszes koszorút, mellette öreg anyóka tipeg, kezében kevés, egyszerű virág. Amaz férjét, ez gyermekét gyászolja. Itt meg frissen hantolt sir mellett gyermek viratját az édes anyát...

Köny és könyv mindenfelé, bármerre nézzünk, a sirok országa könyvtől virul. A könyvzattata földön búján nő a cyprus, szabben virul a fű és erősebb a hit. Oh mert borzalmas volna a halál hit nélkül!... Így fájdó, de nem vigasztalan. Elvesztett kedvesünket visszanyerjük majdan, mert a temető nem örök pihenő hely, csak átjáró a mennykapuján.

Imádkozunk a sirra leborulva és mintha tulvilágról jönne, megnyugvás száll a vérző szívbe; felszárad a köny, lelkünk megpihen, hitünk erősödik...

Aztán lassan kialszik a fény, megszűnik az élet, mely felverte a temető csöndjét és a sötét éjjel, mely mindent eltakar, eltakarja annak fehéről fejfát.

Memento mori...

Temetőbe a holtakhoz
A kegyelet s hála vezet...
Virágok közt kis mécekből
Felosillog az emlékezet.

A gýasz helyén minden csendes,
Oh be szomorú és néma...
Hány bus könyvtől ázik mostan
Az enyészet sirhajléka?...

A sir szája mily sebet vág...
Látom a mint közbe járok,
Holt remény és letűnt hír, fény...
S vannak frissen tört virágok.

Kiknek boldogságuk törve...
Az árvák, kik gýaszban élnek,
Fájó a sir, mert ők érzik
Terhét, buját elmúlt létnek.

Rövid éltünk — s a sir örök...
S arra hány nem gondol már ma,
Hogyha árva könyvet enyhít
Boldogabb lesz a sir álma.

Kortész Albert.

— Királyunk ő Felsége a jövő esztőtörtökön s további rendelkezésig minden hétfőn és esztőtörtökön Budapesten legfelsőbb kihallgatást fog adni. A kabineti irodában (budai kir. várlak) előjegyzések eszközölhetők.

— Ma, vasárnap helyezik végső, kijelölt helyére néhai Erzsébet királyné koporsóját a kapuzsinusok kriptájában. A drága hamvak ezüsttel díszített rézkoporsóban pihennek, melynek tetején nagy masszív ezüst kereszt van. A koporsó szakasztott olyan, mint néhai Rudolf trónörökös s Miksa császár és Károly Lajos koporsói közé állítják. Fölötté — latinul — következő szövegű felirat olvasható: „Erzsébet Amália Eugenia, Ausztria császárnéja és Magyarország királynéja. Miksa József és Ludovika bajor hercegi pár leánya. Született Possenhofenben, 1837. decz. 24-én. Házasságra lépett I. Ferencz József császárral és királyal 1854. április 24-ikén. Megkoronázott magyar királynéva Budapestben, 1867. június 8-ikán. Meghalt Genfben, 1898. szeptember 10-ikén. Béke vele!

— A magyar katolikus egyház abból az alkalomból, hogy az egész világon nagy ünneppel busznak a jelen századtól és üdvözölni fogják a jövő századot, a melynek első napja ezerkilencszázadik születésnapja a katolicizmusnak — ünnepre készül. Az esztergomi főegyházmegeyei bizottság Boltízár érseki helynök elnöklété alatt elhatározta, hogy orsz. egyesületet alakítanak egy magyar katolikus egyetem létesítése céljából.

— Esküvő. Szentpétery Ferencz m. kir. posta- és távirótitst tegnapi délelött esküdött örök hűséget Biró Sándor helybeli földbirtokos, kir. végrehajtó és neje Mihály Róza kedves leányának, Irmának. A nász-ünnepelel szük családi körben történt s az új pár még tegnapi délután elutazott a férj állomáshelyére Segesvárra. Sok szerencsét és boldogságot!

— Horvát Boldizsár, az első felelős kormány igazságügyi m. kir. minisztere meghalt a fővárosban, Andrássy-uti lakásán.

— A reformáció évfordulója. A mult értesültünk — az evang. reform. templomban nov. 6-án nagy ünnepelességgel fogják megülni a reformáció emlékének évfordulóját.

— Választások. Gyarmathy Dezső dr. városunk polgármestere közhírré teszi lapunk útján, hogy a törvényhatósági bizottságból kisorsolt városi 2 bizottsági tag választási határideje folyó évi november 16-án délelött 8 órára a városház tanácstermébe van kitűzve. Felkéri tehát Székely-Udvarhely város és Szombatfalva városrész választó jogosult polgárait, hogy választói jogaik gyakorlása végett az irt napon és időben megjelenjen sziveskedjenek.

— Iskolafelszentelés. Cseketalva község f. évi november 13-án iskolafelszentelési ünnepélyt rendez a következő műsorral: Műsor. D. e. 10 órakor. 1. Hymusz a helybeli »székely zenekar« által. 2. Felavató ima, tartja Bartók Albert unitár. lelkész. 3. Férfi négyes, előadják Tóth Vilmos, László Gyula, Elekes György és Major Sándor. 4. Alkalmi beszéd, tartja Elekes György közs. tanító. 5. »Fohász« a helybeli »Dalkör« által. 6. »Iskolafelavatás« Gerlei Szévértől, szavalja László Gyula közs. tanító. 7. Körének (Te benned biztunk...) 8. Megáldó ima, tartja Kádár Andor ev. ref. lelkész. 9. Szózat a helybeli »székely zenekar« által. D. u. 1 órakor közös ebéd az iskola helyiségében. (Egy teríték ára 2 korona.) Műsoros estély. Este 7 órakor. 1. Nyitány a helybeli »székely zenekar« által. 2. »Egy baleset« (dialog) Gabányitól. Előadják Simén Erzi és László Gyula 3. Férfi négyes, előadják Tóth Vilmos, László Gyula, Elekes György és Major Sándor. 4. »Az érdemke. részt«, (dramolet egy felvonásban) Almási Tihamértől. Személyek: Ozv. Bartosné: Elekes Györgyné. Ilonka: Simén Erzi. Róza: Nagy Agnes. Kocs Mihály: Elekes György. Pihál: Major Sándor. Andor: Demeter Miklós. 5. Népdalegyveleg a helybeli »Dalkör« által. Kosaras táncvígalo m. Belépti díjak: Személyjegy 50 fillér; családjegy 3 személyig 1 korona 20 fillér; családjegy 5 személyig 1 korona 60 fillér. A felülfizetéseket közzönettel fogadjuk és hirlaplaj nyugtázzuk. A tiszta jövedelmet az iskola belső felszerelésére fordítjuk, Megjegyzés. A közös ebédre a jegyek nov. 12-én déli 12 óráig kiváltandók. Jegyek előre válthatók Demeter Domokos kereskedésében Sz.-Keresztúron.

— Az udvarhelyi ref. egyházmegye Menyhárt András esperes elnöklété alatt e hó 26. és 27-ik napjain tartotta őszi rendes közgyűlését. Az egyházi és világi tagok szép számban jelentek meg. A gyűlés színhelye a ref. kollegium nagyterme volt s Mester János mártisfalvi lelkész szép, megható imájával kezdődött. Esperes elnök megnyitójában találólag mutatott rá azon munkaterekre, hol egyházi és világiaknak egyaránt sárkodikni kell. Szépen, vallásos melegséggel

rajzoló, mi a lelkész és énekeseknek az egy szük-séges dolog. Most a legérdekesebb pont dr Gyarmathy Dezső egyházmegyei gondnok beiktatása következett. Esperes elnök az egyházmegye nevében szép, megragadó szavakkal üdvözölte székvarosunk és egyházmegyénk sok, de sok reményre jogosító férfit. Ünnepelet választában igen határozottan ígerte, hogy egyházáért tenni, munkálkodni ezután is mindig a legszebb kötelességének fogja ismerni. Majd egy tanító képviselő 2 tanító beiktatásának elintézésé után Kelemen János nagygalambfalvi lelkész számvető olvasta fel alapos nagy lelkiismeretességgel tanuskodó jelentését. Az egyházmegye megjegyzéseit, javaslatait magáévá tette. De annál élénkebb eszméssere fejlődött ki Lajos János bögszi lelkész tanügyi előadó jelentése után. Sokan a szigorú mérték alkalmazását, különösen a vallásitanítás tekintetében zokon vették. Másik megelégedésüknek adtak kifejezést a pártatlan kritika hallatára. E tanulságos vita végén is elnök előadó javaslatainak elfogadását konstata. Délután egy pár gyámintézetű kérés intéztetett el, a közpénztári költségvetés elfogadtatott. A rendkívüli államsegélyek elbírálása után a gyűlés berekesztetett. Másnap közalap és más természetű kérelmek tárgyalása s a jegyzőkönnyvek felolvasása után elnök a közgyűlést bezárta.

— A polgári önk. és segélyező-egylet első fillérestélyét e hó 24-én igen szép közönség részvételével megtartotta. A műsort — melynek minden egyes pontja igen jól sikerült — Solymossy Endre tanár, egyel. elnök lendülettel és buzdító megnyitójával előzte meg. Műsor után éjfélig táncz volt s a négyeseket mintegy 30—40 pár tánczolta. A közelebbi fillérestély idejéről értesítést nem kaptunk.

— A székely idarkamara 1897. évi jelentése. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara a Székelyföld közgazdasági viszonyairól szóló 1897. évi jelentését most bocsátotta ki. A 14 ivre terjedő és 6 nagy táblázatos kimutatással pótolott vaskos kötet nem tér el az eddigi éviéktől. Most is nagy gonddal és lelkiismeretes kritikával megszerkesztett monográfia, mely a Székelyföld közgazdasági viszonyait éles megfigyeléssel és a dolgok mélyére látó szakértelemmel jellemzi. A megfigyelések, aggasztó állapotok feltárása mellett bele iktatják a kamara javaslatai és azon jogos kívánalmak, melyek tapasztalatai szerint a helyzet javítását célozzák. Végig lapozván e nagy munkát, sok sajnó és folyton nővekvő sebet látunk s bizony kétség támad bennünk, hogy azokat a nagy mulasztásokat, melyek miatt ennyire jutottunk, miben fogjuk és tudjuk-e pótolni? A jelentés egyes részleteire még visszatérünk. Most bevezető részéből lapunk »Közgazdaság« rovatában közlünk egy igen fontos részt. Még azt említtük föl, hogy e jelentést — mely méltán tekintendő komoly tanulmánynak — Sz. Szakács Péter szerkesztette.

— Székely-Keresztúrt is tánczolnak. A székelykeresztúri jótékonyozó társaság e hó 27-én tartotta az idényben első fillérestélyét. Az estélyt Papp Mózes gym. tanár, elnök szép és tartalmas beszéddel megnyitotta s Bihar Mór e. titkár beszámolt a kör eddigi működéséről. A műsor a polgári zenekar nyitányával kezdődött s Nagy Árpád tanító hatásosan szavalt. Walter Ferencz szépen fuvolázott a »Madarász« operettéből és Benkő Anna a »Népfelkelő« monologot sok derűtlenség között adta elő. A tanítóképző IV. éves növendékeinek karéneket megújították. Simén Erzs. »A honvéd özvegye« című költeményt zenekísérettel mellet igen szépen szavalt s befejezésül György Sándor tanító »A völgy«-n. oz. monologot adta elő. Műsor után a nagyszámú közönség fesztenül virágos jó kedvvel éjfélig tánczolt.

— Székelyvidéki iparfejlesztési célok. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter múlt évi jelentését ismereti a »Magyar Ipar«, melyből szóról-szóra közöljük a fennebbi cím alá vont miniszteri jelentést: 1. A négy székely vármegye iparfejlesztő bizottságának 1800 frt. 2. A székely művelődési és közgazdasági egyeletnek 300 frt. 3. Állami és magángyárakban elhelyezett székely tanulók utazási, oktatási és ellátási költségei 15,130 frt 23 kr. 4. Kisiparosoknál elhelyezett székely tanulók ellátási költsége 400 frt. 6. Udvarhely vármegye iparfejlesztő bizottságának nemes-füztelép létesítésére 100 frt. Összesen 21,330 frt 23 kr. A székelyvidéki tanulóknak állami és magángyárakban való elhelyezése ez évben is az előző évi keretben mozgott. Tullépní e keret nem volt lehetséges, mert az anyagi eszközök nem állottak rendelkezésre és az ország más vidékei is igényelik a támogatás ezen módját. Nagyobb arányban történt az elhelyezés e tanoncoknak kézműiparosoknál. Az ország legkülönbözőbb vidékeinek kézműiparosi aránylag csekély ellenzolgáltatás fejében igen élénken érdeklődtek ily tanoncok befogadása iránt, úgy, hogy 450 ifju helyezettett el ily iparosoknál. A gyári tanoncok közül ez évben már 120 segédde lön. A kiképzés alatt álló gyári és kézműiparos tanulók száma ez idő szerint meghaladja a 800-at. A kézműipari tanoncok elhelyezésével és felügyeletével a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarát biztam meg és szándékomban áll a gyári tanoncok elhelyezését és felügyeletét is vagy e kamarára, vagy a székely művelődési és gazdasági egyeletre, esetleg mindkettőre bízni, mert a vezetés alatt álló miniszterium halmozott teendői ily arányú tevékenységet tovább már alig engednek. A kiképzett tanulóknak a Székelyföldre leendő fokozatos vissza-

telepítése szintén gondoskodásom tárgyát képezi s az ez irányban már is megindult társadalmi mozgalmat érdeklődő figyelemmel kísérem. A székely iparfejlesztő bizottságok működése az udvarhelymegyeitől eltekintve alig ad különös említésre méltót.

— Rossz útról panaszkodik lapunknak egy olvasója s többek közt azt mondja, hogy Homoród-Szent-Márton—H. Keményfalva utvonalon sok a járhatatlan hely, hol a szekéren való maradási csak a két kézzel való fogózkodás biztosítja. A h-szentmártoni malmon alól fél öl mélységű sáncz van az uton keresztül ásva, de azért hid nem mutatkozik. Ott tehát jární életveszélyes lehet. Az ut mentén kiásvott sánczokból a föld az utszélre van rakva s kiserülések alkalmával feldülések történnek. Ezekre felhívja az illetékes hatóság figyelmét a beküldő.

— Veszett kutya kóborolt Bethlenfalván a napokban s mint értesülünk, több ebet megmárt.

CSARNOK.

Az agyagfalvi rét története.

(Az 1898. április 24-én tartott emlékünnepeleyn felolvasta Gyerkes Mihály közs. tanító.) (Folytatás.)

Gyönyörű októberi idő vala, a felkelő nap sugarai a vékony ködpárkán áttörve, megaranyozták a fák hulló sárga leveleit és a harmatos fű csak ugy csillogott, mint megannyi gyémánt szem. Berzenczei László a főrendező, tüzes pejt délczezen megülve, többször benyargalja e tágas tért és mindenütt buzdítva és lelkesítve hívja fel az egybegyűlteket a kezdődendő tanácskozásra.

E helyen, hol ez a kis emelvény áll, vala a zászlókkal feldisztett szónoki emelvény, mely körül Kossuth-huszárok voltak felállítva. Tíz óraker a székely főnemesek kíséretében megérkezék Mikó Imre, Erdély kincstárosa s a gubernium elnöke.

Mikó néhány felvilágosító komoly szóval a gyűlést megnyitván, Kovács Elek jegyző felolvassa az előterjesztéseket. Mielőtt azonban ezek érdemleges tárgyalásába bocsátkoznának, felhívja a gyűlést, hogy mindnyájan esküdjenek hűséget a király és hazának, a mi nyomban meg is történt. Az eskü szövege ez volt:

»Esküszöm az élő Istenre, miszerint törvényes királyom V-ik Ferdinándnak, édes hazámnak, a magyar alkotmánynak és a független felelős Miniszteriumnak tántoríthatatlan hiva leszek és esküszöm, hogy egyedül a magyar felelős független Miniszteriumtól függök és hogy az erdélyi General-Commandótól semmiféle rendeletet ezután el nem fogadok. Isten engem úgy segéljen s úgy adja lelkem üdvösségét.«

Az eskü elől nem tért ki a jelen levő katonaság sem, sőt a határőrvidék két ezredese Droschner Ferencz és Sombori Sándor mondja a leghangosabban.

Az eskütétel után az indítványokra kerül a sor és egyakkaratlan kimondják, hogy:

1. A szász és román néphez békítő szöveget intéznek.
2. A határőrszolgálat az országgyűlés 1848 szeptember 19-iki határozata alapján egyszersmindenkorra megszűnjék.
3. A székely főhadparancsnokságtól többé semmiféle rendeletet nem fogadnak el.
4. Az egész székelység az 1848. XII. t.-cz. értelmében nemzetőrsapatokká alakul.
5. Az idegen katonaság távolíttassék el Erdélyből s a várakba székely őrség helyezendő.

Ezután a táborbászallás kérdése kerül szőnyegre, mely felett élénk vita fejlődik. Az első szónok Berde Mózes háromszéki képviselő és kormánybiztos türelme int és felhívja a székelységet, hogy innen hazamenve szervezkedjék, mielőtt táborba szállna. Ezzel szemben Berzenczei László azt indítványozza, hogy most azonnal kössenek kardot és induljanak. Nincs most hegye — ugymond — a halogatásnak, midőn az egész ország lángokban áll. A lelkesedés szikrája szétfut a tömegen és ezernyi-ezer hang kiáltja: Megyünk azonnal. Hiába szólal fel Berde még egyszer, ugyszintén gróf Bethlen János, hogy csak az ágyuk megerkezéséig legyenek türellemmel, a harcikedv oly magasfokra hágott, hogy ismételtlen csak azt kiáltják, hogy: Megyünk azonnal. Megyünk mindnyájan.

Az elnöklő királybiztos végre kimondotta, hogy a székely nép a gyűlés végeztével, haladéktalanul a harcra megy.

A következő nap október hó 17-én már nyugodtabb mederben folyik a tanácskozás és mindenek előtt Kossuthnak, az »alkotmányos szabadság nagy első bajnokának« mondanak köszönetet, mely után több rendbeli panasz és kérelem fölött határoznak, legvégül kimondja a gyűlés, hogy minden 19 és 40 év között levő székely »személyválogatás nélkül köteles azonnal táborba szállani«.

A tanácskozás ezzel véget érven, másnap 18-án a vezértanács a tábor rendezéséhez fog. A fegyverfogatókat székenként négy dandárra osztották. A csikgyergyói dandárnak a parancsnoka Droschner, a háromszékieknek Donáth, az udvarhelyszékieknek Betzman, a maros-zékieknek Lázár Dénes gróf. Fővezérnek Sombori Sándor huszárezredes, »nemzeti kormánybiztosnak« Berzenczei Lászlót, tábori főhadbiztosnak br. Rauber Nándort, hadi pénztárosnak Bethlen János grótot választják meg.

(Vége köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Székely kivándorlás.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara most megjelent múlt évi jelentésében olvassuk a következőket:

»Most ismét egy szomorú képet kell föltakarnunk, a székely kivándorlás sötét képét, a mely évről-évre ijesztebbé változik, miként ezt az alábbi adatok mutatják:

Magyar-román határszéli népmozgalom 1897. évben.

vámhivatal	kilépett	belépett	— kevesebb + több
Bodza-Krászna	2472	2532	— 60
Csik-Gyimes	10126	8159	— 1967
Gyergyó-Békás	2897	2784	— 113
Óstíncz	1486	1446	— 40
Sósmező	2011	14923	— 5478
Tölgyes	7778	7068	— 710
			— 8308
Összesen 1897-ben	45160	36912	+ 8248
» 1896-ban	41218	36161	— 5057
» 1895-ben	35499	31421	— 4078
» 1894-ben	35466	30140	— 5326
» 1893-ban	20489	17909	— 2.80
» 1892-ben	24081	21280	— 2801
» 1891-ben	24317	21331	— 2986
» 7 év alatt: 226230	195154	— 31076	

Megdöbbenve szemléljük ezen számokat és aggodva tekintünk a jövőbe, kérde önmagunktól: oly kevés szükség van e hazának a legjobb magyar elemek egyikére, hogy tétlenül nézi, miként hagyja el orzival hazáját? Avagy mi tán tévedésben vagyunk s a kivándorló székelyektől, mint selejtes elemtől épen szabadulni kívánatos?

Oh nem, ez nem lehet. Ellent mond ennek a székelység több mint évezredes multja, ellent mond a magyar történelem, a mely igazolja, hogy Magyarországnak a székelység volt keleten őrszeme és védőbástya mindenha. De tudnia kell azt is minden hazának, ki Magyarország történelmében, geográfiajában, néprajzában és politikájában némi jártassággal bír, hogy hazánk integritása — épsége — addig marad sértetlen, a mig ezen bástya falai keleten szirt keményen szilárdan állanak, a melyen megtörik minden hullám, a melyet a keleti népek tengerének árja vet és meggátolja azt, hogy elöntse a Magyar Alföld védtelen rónait.

Érthetetlen, hogy miért nem törekszik a magyar kormány mégis — habár mesterséges eszközök alkalmazásával is — meggátolni ezen ijeszteő mérvet öltött székely kivándorlást, a melyet a statisztika rémesen igazol s a melyről évente kötelelességszerűen beszámolunk.

A tárgyalt év fölötté rossz közgazdasági viszonyairól tesz szomorú tanúságot az is, hogy ez évben a székelységnek idegenben való munkakeresése eddig nem észlelt mérvet öltött 45160-an távoztak el Romániába önfentartásuk kényszere miatt, mely nagy számból 8248 idegenben is maradt.

Ismételjük, hogy a székelységnek otthonában kellene alkalmat nyújtani arra, hogy életszükségleteit megkereshesse, a mi elérhető lenne intenzív gazdasági és kertészeti kulturának s a fejlett izléssel lépést tartó iparnak meghonosítása és a nyugtalan természetű jövő-menő elem részére gyáripár létesítésé által.

Ezeket azonban a nyomorult viszonyok közt élő székelység önmagától soha sem fogja megteremteni. Nagy arányú állami támogatás kívánatik ehhez tervszerű és gyors kivitellel.

Ámde kívánatik ezen fölül még egy, az, hogy legyen hol értékesíteni az ipari productumokat, ha azok itten előállíthatók lesznek, mert különben a ozél el nem érhető. Erre egyedül biztosíték az önálló magyar vánterület lehet vámsorompóval, a melynek védelme alatt felszabadulnának legalább részben a magyar piacok az osztrák nyűg alól és tér nyílna a hazai iparcikkék értékesítésére. Enélkül óriási erőfeszítés mellett is csak kétes sikerre lehet kilátás, mert keletre a kivitelt gátolja a magas vám, itthon pedig az osztrákoknak olcsón produkált selejtes portékájukkal a versenyt felvenni és kiállani nem képes. Önálló magyar vánterület mellett nyereseményeink is sokkal biztosabban és jobb áron volnának értékesíthetők; tudja ezt minden magyar, a kinek a statisztikában jártassága van.

Kiáltó érdeke tehát Magyarországnak, hogy önállóan intézhesse közgazdasági dolgait, miért szívóbb óhajtuk, hogy a már három év óta vajdó magyar-osztrák kiegyezési kérdés a vámsorompós önálló magyar gazdasági rendelkezés visszaállításával nyerje végmegoldását.

Szerkesztői üzenetek.

»Iparosaink tánczolnak.« Önmagyarozatot kér tőlünk, hogy a »Székely-Udvarhely« mult számának egyik híre miért viseli e címet? Minden mellékgondolkodás nélkül megmondjuk. — A helybeli jótékony négyesület a magyar haza szerencsétlen véget ért koronás királynejt s ő felségének szent emléke iránti kegyeletét első ízben jelentékeny pénzadományokkal, másodsor pedig azon — az egyesülethez méltó — határozattal óhajtotta megtisztelni, hogy a szokásos filléres ostélyek es etleges megtartását — az egytel szükös anyagi viszonyaira való tekintettel — ugyan elhatározta, de az ezek után szintén szokásos táncmuaiságot entélyeiről kizárta. S tudomásunk szerint — a minden évben megtartani szokott tea-estélyét is csak jövő évi márczius 10-ike után rendezi. Akkor lesz ugyavis 6 hónapja boldogult királynekt gyászos elhunytának. — A mi véleményünk is az, hogy ha egy após, anyós gyászolására 6 havi mély-, 6 havi közép- és 6 havi félgyszót (összesen 18 havit) rendel a társadalmi szabály, akkor Erzsébet Nagyasszonyunk, a mi legjobb édes anyánk: a magyar nemzet 6 hónapi mély gyászt bizonyára megérdemel. A ki pedig mély gyászt érez, az legalább is — nem tánczol.

Csiki. Ön a márcfalva—udvarhelyi állami utra panaszkodik, hogy ott a szekerek »soha sem tartják« be a »Balra tartás« rendeletet. Ez iránti panaszát a járási főszolgabírószághoz — az illeték megnevezésével — adja be. Mert hát olyan alispán, főszolgabíró, de még falubíró sem létezik, ki az ilyesmiket esetről-esetre személyesen láthassa. A mi az a kavicsolatlanságát illeti s azt, hogy e miatt a vonatról lekésztet uraságod — azt sajnálatlaltal vejtük s bizonyára nem ön az első, ki ily szörnyű állapotba került — egyék ok miatt is. No, de vigasztalódjék. Az udvarhelymegyeiek szintén elkétek sokszor és sok éven át a »Libán« felé az igazán rossz ut miatt — ha nem is a vonatról, de sürgös dolgaitól. A csiki részen most sem

fütnak messze. A kavicsolásra még megjegyezzük, hogy Bethlenfalvától a Czekend-hegyig 41,909 frt 50 kr költséggel tavasszal az ut újra épül s furcsa volna, ha épen az Ön kedvéért most kavicsolnának. Olyan okos embert nem láttunk, ki házat lebontás előtt megszindelyeztette volna.

Sz. J. Budapest. A „Nagy állami ábránd” cz. ügyesen és csattanósan megirt cikkét, mely Kóródy ur Romániába telepítő elmékedését talpraesetten kiábrándítja, nem közölhetjük. Olvasóink Kóródy ur cikkét nem olvasták s így közlése indokolatlan. A mi székelyeink bátran adják gyermekeiket a székely iparkamara, a jó Borsóky Bácsi és a Székely-Egylet atyai gondoskodásába. A gyanakodásnak az lehet különben oka, hogy a Székely-Egylet aránylag keveset beszéltek magáról. Nem ártana, ha a nagy vagyoni egylet heti vagy havi közlönyt alapítana s működését — hivatásának megfelelően — intensívebbé tenné. Ez ügyben és más irányban szivesen.

HIVATALOS RÉSZ.

830-1898. szám. Pályázati hirdetmény. A kormányzatomra bízott Udvarhelymegyénél 600 frt fizetés és 100 frt lakbérrel járadalmazott alváltárnoki

állásra ezennel pályázatot hirdetek s felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1898. évi I. t. cz. 13. §-ában előirt minősítéseket igazoló okmányaikkal felszerelt kérsüket hozzám 1899. évi január hó 15-ig adják be. Sz.-Udvarhelyen, 1898. október hó 22-én. Gróf Haller János, főispán.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 24549-898. alisp. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község elöljáróságának. Közhírésé tétel végett értesítem, hogy Kénos és Bágy községekben a száj- és körömfájás megszűnt s e községek a zárlat alól fel vannak oldva. Vargyas község szarvasmarha állományában pedig a száj- és körömfájás járványosan fellépett s e község zár alá van helyezve. Továbbá a marostordamegyei Csiba és Nyárad-Gálfalva községekben fellépett sertésvész miatt a zárlat el van rendelve. Székely-Udvarhely, 1898. október hó 20-án. Jakab Gyula, alispán.

Nyilt-tér.*

Hol vagy Justitia?

Az oklándi kir. járásbírósnál a napokban tárgyalás volt. A tárgyalási teremben szomszédfalusiak is voltak — nagy részben intelligensek. A vádló és vádlottak s tanúk — kettő közülök róm. kath. és unitár. pap — megjelentek. A tárgyaló bíró ur az itélő birói asztal előtt helylyel megkínálja az előbbi papot, ki azt el is foglalja. Mig az unitár. papot a bíró ur a tárgyalás végéig állva hagyja.

Nem akarunk vallási háborút, de kérdést kell intéznünk a tárgyaló bíró ur (Rotarides) felettes hatóságához (kir. törvényszéki elnök). hogy van-e tudomása arról, miszerint az oklándi kir. járásbírósg büntető bírása a t a n u p a p o k a t vallás szerint ítéli le, vagy álltatja?

*Az e rovatban megjelent közleményekért nem vállal felelősséget a szerk.

Valódi braunschweigi magból termelt káposzta kapható olcsó árban Szőlősi Samu bérgazdaságában Szombathalván.

Az erdélyi hegyi borok
TEUTSCH B. JÓZSEF
pinczejéből
(Segesvárt, Erdélyben)

Árjegyzék kivonata:

Nagy-Küküllőmenti 1896-beli	1 liter	36 kr.
Marosmenti	1 liter	40 kr.
Kis-Küküllőmenti	1 liter	42 kr.
Bolkási	1 liter	60 kr.
Dánosi	1 liter	65 kr.

üveg nélkül. Az üvegekért 7 kr fizetendő és ugyanez árban tisztán kimosva visszavétnék. Főraktár: GÁLJÁNOS fűszer- és osemegüzletében Székely-Udvarhely (Kossuth-utca).

1898. évi 1052. szám.

Árlejtési hirdetmény.

A parajdi m. kir. sóbánya hivatalnál a gépfogat és másnemű fuvarbeli szolgálatok bérlete 1899. év január 1-től 1901. év december 31-ig terjedőleg 3 egymásután következő évre, 1898. november hó 10-én délelőtti 10 órakor a parajdi m. kir. sóbánya-hivatali irodában árlejtés útján a legkevesebbet ígérőnek kiadatik.

Kikiáltási ár a mostani 1.8 kr 3.6 fillér métermáza díj leend.

Minden versenyző a hozzászólás előtt köteles 500 frt (1000 korona) bánatpénzt befizetni.

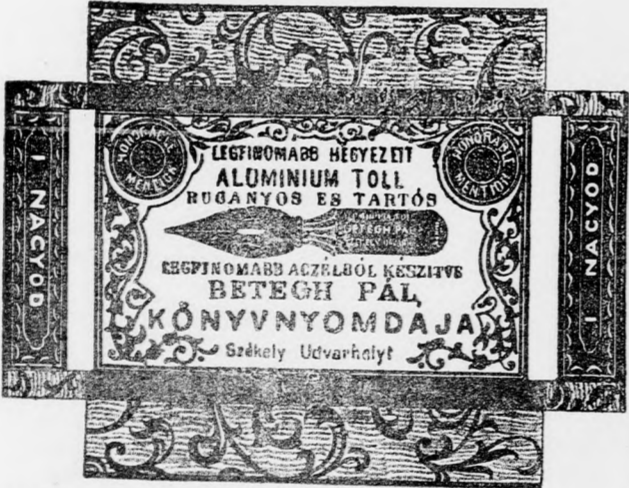
Írásbeli ajánlatok 50 kros bélyeggel és 500 frt (1000 korona) bánatpénzzel ellátva, pecsételve és e czim alatt: „ajánlat a parajdi gépfogat bérletéhez” csak az árlejtést megelőző november hó 9-én déli 12 óráig fogadtnak el.

Ugy az írásbeli, mint a szóbeli versenyzők is csak akkor fogadtnak el és bocsáttnak az árlejtéshez, ha a megyei vagy városi közigazgatási tisztségtől kiadott — és nemcsak láttamozott bizonyítvánnyal igazolni képesek azt, hogy ezen mintegy 5000 frt (10.000 koronára) rugó beruházást igénylő vállalatához a megfelelő tőkével vagy terümentes fekvő vagyonnal bírnak és a bérletet az államkincstár hátránya nélkül elvállalhatják és azt végezni is képesek.

Az árlejtési feltételek és szerződési pontozatok a parajdi m. kir. sóbánya hivatali irodában a szokott hivatalos órákban bővebben megtekinthetők s ezeknek tudása és elfogadása az írásbeli ajánlatokban igazolandó is.

Parajd, 1898. október hó 26-án.

M. kir. sóbánya hivatal.

„A Bűvészet Könyve.”

Irta Tolnai Simon.

Előszóval ellátta Tóth Béla.

Mi a bűvészet? Mi a spiritizmus? Miképp kell szellemeket idezni? Hogy kell hipnotizálni? Nem képzeltük oly művelt embert, a kit e kérdések nem érdekelnének. Ezekre bo és kimerítő felvilágosítást ad „A Bűvészet Könyve”, mely most jelent meg pazar fényes kiállítva, egy 17 ivnyi terjedelmű vas-kos kötet, mely előkelő művészek rajzaival ellátott több mint 400 ábrat tartalmaz. Rendkívül megkonnyítuk a mutatóvanyok kivételét a rajzok pontos készítése. Sőt a mutatóvanyok megkonnyítására egy-egy nehezebb mutatóvany 4-10 rajzban van megmagyarázva. Mindazon titokzatos csodák, melyeket az indiai fakírok, a perzsa mágások s a hírneves európai bűvészek, mint Hermann tanár, Berger Fox, L'Home Masque, Marián Pellocini stb., stb. produkáltak, meg vannak magyarázva ezen könyvben s ugyanazokat bárki is előadhatja, de ettől eltekintve páratlanul érdekes és tanulságos olvasmányt kepez mindenki számára. A mutatóvanyokhoz szükséges előkészületek nagy részét mindenki onnan néhány krajczár költséggel megcsinálhatja. A könyv külső kiállítása is igen szép. Ára füzve 2 frt 50 kr, diszkótlásban 3 frt. Megrendelhető a Székely-Udvarhelyi kiadóhivatalban (Betegh Pál könyvnyomdája). Rendkívül érdekesen írja le a szerző a mutatóvanyok kivételét.

BOR
valódi szőlőléből, különböző minőségekben
esakis
FERNENGEL GYULA
jó hírű pinczejében Székely Udvarhelyt (Kossuth-utca) kapható a következő árakban:
Literenként 80 krtól 1 frt 20 krig. 5 literen felül 26 krtól 1 frt 10 krig. Nagyban adó nélkül 56 lit. hordókban hektónként 20 frtől 38 frt-ig.
Részletes árjegyzék s minták ingyen és bérmentve.

Amerikai zsebórák.
Jótállással, hogy a nickel színét nem változtatja, szerkezete pontosabb és jobb, mint a legdrágábbaké. Ára darabonként 3 frt. Jótállás mellett, míg a készlet tart. Hozzá ezüstös óraláncz 60 kr

Önberetváló készülék.
Fox, valódi solingeni gyártmány, sok kiállításon kintüntetve, gyakorlás nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta és kényelmes munka. Bőrbe-tegységétl megmért. Tartós és pénz megtakarító. Darabja 3 frt. A penge *** csillagos aczéltól és a többi részei alpacából vannak.
Egy külön penge hozzá 1 forint.
Megrendelhető:
Pollák Sándor főbizományosnál
BUDAPEST, V. ker., Kálmán-utca 17.
Gyűjtőknek 5 darab után egy ingyen küldetik.

Alórlirt főelarusító által több nagy nyeresemény között
f. év márczius hó 22-én
60,000 kor.
f. év április hó 6-án a
600,000 kor.
jutalomdíj fizetett ki.
LEGNAGYOBB NYEREMÉNY A LEGSZERENCSESEBB ESETBEN
EGY MILLIÓ KORONA.
Első osztályu eredeti sorsjegyek árai:
egy egész **6.- frt**   egy fél **3.- frt**   egy negyed **1.50 frt**   egy nyolczad **75 kr.**
A sorsjegyeket utánvétellel küldöm, de az összeg postautalványon vagy ajánlott levélben is beküldhető. A hivatalos tervezet minden megrendeléshez ingyen melléklek. A huzási jegyzéket minden további felszólítás nélkül a huzás megtörténte után azonnal beküldöm.
Sziveskedjék b. megrendelését mielőbb hozzám, mint a sorsjegyek eladásával megbízott főelarusítóhoz juttatni
Bihari Ede   **BUDAPEST,**
Granátos-utca 14.